

Jedna scéna, šest správných expozic

Věděli jste, že u většiny fotografovateľných situací existuje nejméně šest možných kombinací clony a rychlosti závěrky a přitom kterákoli z nich může vytvořit správnou expozici? Kreativní sice nemusí být všechny, všechny však budou správné po technické stránce. Zpravidla pouze jedna nebo dvě z kombinací clona/expoziční čas (neboli rychlost závěrky) představují kreativní expozici zachycující pohyb.

Každá správná expozice není ničím jiným než kombinací hodnoty clony a rychlosti závěrky, jež působí ve vzájemné součinnosti v rámci daného ISO. Pro příklad přepokládejme, že spolu fotografujeme panorama města za soumraku a vycházíme z ISO 100 a clony nastavené na f/5.6. Dále předpokládejme, že ať už fotografujeme v manuálním režimu nebo v režimu priority clony, expozimetr indikuje jako správnou expozici 1 sekundu. Jakou jinou kombinaci clony a rychlosti závěrky můžeme použít a přitom stále zaznamenat „správnou“ expozici? Kdybychom například použili clonu f/8, jaká by nyní měla být doba expozice? Jelikož jsme zmenšili otvor závěrky na polovinu (z hodnoty f/5.6 o jedno clonové číslo na f/8), musíme k dosažení správné expozice zdvojnásobit expoziční dobu na dvě sekundy. Naopak kdybychom použili clonu f/4, jaká by nyní měla být rychlost závěrky? Jelikož jsme zdvojnásobili velikost otvoru závěrky (o jedno clonové číslo z f/5.6 na f/4), musíme nyní k dosažení stejné kvantitativní hodnoty expozice zkrátit expoziční dobu na polovinu (na půl sekundy).

Jednoduché, ale možná pro někoho ne zcela jasné, že?

Zde uvádím příklady pro dosažení totožného expozičního výsledku:

f/4 při 1/2 s, je totéž jako

f/5.6 při 1 s, a to je totéž jako

f/8 při 2 s, a to je totéž jako

f/11 při 4 s, a to je totéž jako

f/16 při 8 s, a to je totéž jako

f/22 při 16 s.

A jaký bude výsledek tohoto propočtu? Šest možných kombinací clony a rychlosti závěrky, jejichž výsledkem

bude přesně stejná expozice. A stejnou míním expozici pouze ve smyslu kvantity! Nemohu dostatečně zdůraznit význam toho, že jde čistě o princip matematického vyjádření. Nezáleží na tom, zda fotografujete aparátem na film nebo digitálním aparátem; musíte se naučit respektovat prostou skutečnost: každá fotografická situace vám nabízí nejméně šest možných kombinací clony a rychlosti závěrky. A proč to musíte vědět? Ačkoliv výsledkem každé z těchto kombinací je „totožná“ expozice, pohyb zachycený v každé z těchto variant může být radikálně odlišný. Když si uvědomíte, že každá expozice pohybu nabízí šest možných kombinací, jste teprve na začátku. Podstatné je, abyste věděli – dříve než zmáčknete spoušť –, která z těchto kombinací nejlépe zprostředkuje pohyb (bude to jedna nebo dvě). Vyzbrojeni tímto poznatkem můžete začít zkoumat nekonečnou cestu ke kreativní expozici zachycující pohyb.

Každá fotografická příležitost umožňuje nejméně šest kombinací clony a rychlosti závěrky, jak tedy rozhodnete, které z daných kombinací dát přednost? Rozmyslete si, čeho chcete dosáhnout. Chcete „zmrazit“ pohyb? Kreativním momentem „zmrazených“ snímků jsou krátké expoziční časy jako 1/250, 1/500, 1/1000 s. Chcete naznačit pohyb prostřednictvím „panningu“? Pak byste měli použít rychlosti závěrky 1/60, 1/30 nebo 1/15 s. A superdlouhé časy závěrky (1/4 s až 15 s) představují kreativní nástroj snímků vyjadřujících pohyb, jako je například vodopád nebo letní vítr vanoucí obilným polem.

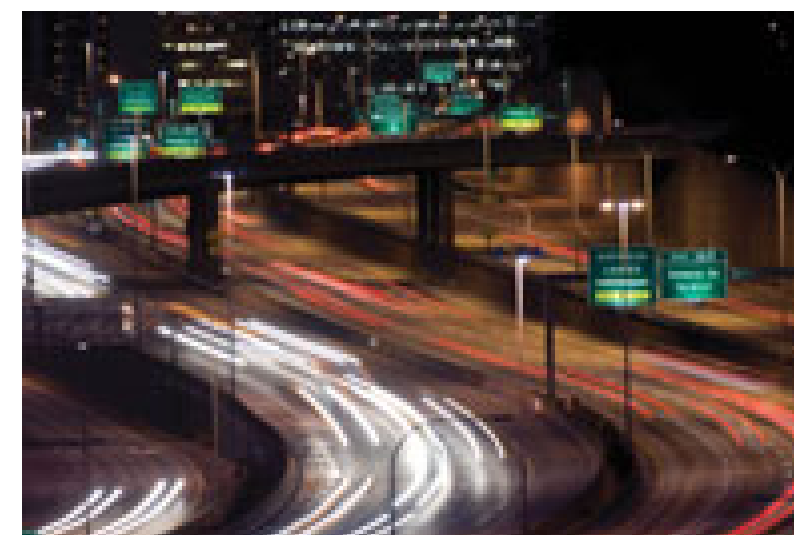
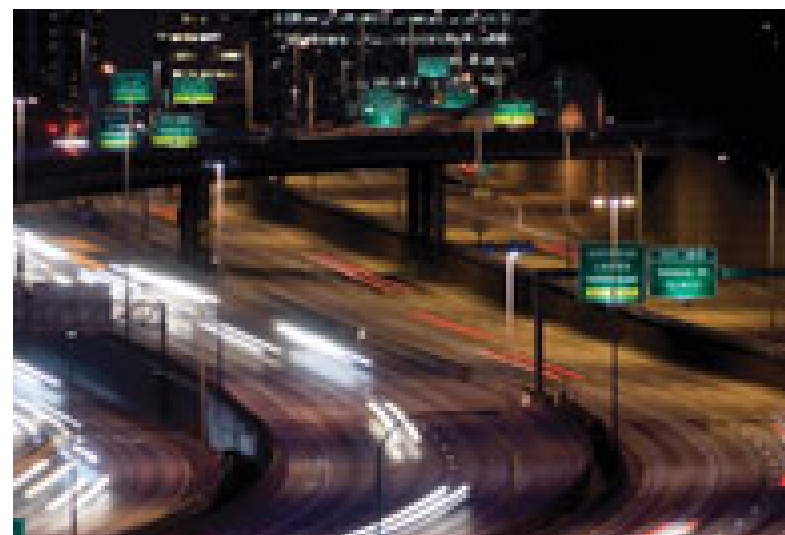
Mějte na paměti, že chcete-li fotografovat objekty v pohybu, musíte nejprve myslet na to, který z kreativních expozičních časů zprostředkuje divákovi pohyb odehrávající se před vašimi očima tak, jak chcete. Pak a pouze tehdy si můžete položit druhou nejčastější otázku: z kterého stanovíště bych měl expozici měřit? Tuto otázku položím v této knize ještě několikrát, pro vás je ale dobrou zprávou, že expozimetry na moderních aparátech odvádějí skvělou práci při stanovení správné expozice, a to dokonce i při použití poloautomatických režimů jako jsou priorit clony nebo priorit času.

KDYŽ JSEM POŘIZOVAL TUTO JEDNODUCHOU KOMPOZICI esovitě zatáčky na mezistátní dálnici do centra Seattlu, měl jsem šest možností nastavení správné expozice, z nichž tři můžete vidět na snímcích. Pokud jde o technickou hodnotu, expozice je u všech tří snímků stejná, je však jasně vidět rozdíl v jejich kreativní interpretaci tím, že byl tvůrčím způsobem zdůrazněn pohyb.

Mým cílem je vždy předvést pohybující se objekt způsobem, který co nejvíce zdůrazní jeho pohyb. Jde-li o scénu plnou pohybu, s množstvím pohybujících se objektů, je efekt tím větší, čím delší je expoziční doba. První snímek (vlevo dole) jsem pořídil při cloně f/4 časem 1/2 s, druhý (dole vpravo) při cloně f/8 časem 2 s a třetí při cloně f/16 časem 8 sekund.

Takové cvičení je opravdu instruktivní. Až příště vyrazíte ven s cílem pořídit snímky města za soumraku, neměli byste váhat použít delší časy, jelikož nejlepších výsledků dosáhnete podle mého názoru s použitím těch nejdelších možných expozičních časů (pozor, zde se nejedná o bracketing, neboť expozice, pokud jde o její kvantitativní hodnotu, je vždy stejná).

Všechny snímky: Nikon D2X s zoom objektivem Nikkor 200–400 mm nastaveným na 400 mm, stativ, ISO 100, WB oblačno (Cloudy).

Až postupně načerpáte více podnětných informací z této knihy, zjistíte, že příležitosti k fotografování pohybu se nabízejí všude – a tím, že se je snažíte zachytit, postupně využijete všechny možnosti širokého spektra expozičních časů. Někdy použijete krátké expoziční časy ke zmrazení akce v jasném, ostrém detailu, jindy dlouhé expoziční časy pro rozmazání nebo naznačení probíhajícího pohybu. Pokud jde o svět pohybu, jen zřídka existuje zlatá střední cesta, a když si to uvědomíte, rychle zjistíte, že většina vašich fotografií pohybu (a to i těch, které jste pořídili za špatného světla) byla exponována časy někde mezi 1/500 a 1/1000 s, nebo naopak někde mezi 1/4 až 8 sekundami.

PRVNÍ Z FOTOGRAFIÍ NA PROTĚJŠÍ STRANĚ VLEVO jsem pořídil aparátem se zoomem na stativu při cloně f/4 a časem 1/500 s a druhou při cloně f/22 a expozičním časem 1/15 s. O snímku a expoziční době máte vždy rozhodovat sami, a proto zkuste vytvořit podle vlastního záměru tu vizuálně nejatraktivnější kreativní kompozici.

Na protější straně vlevo: zoom objektiv Nikkor 80–400 mm nastavený na 300 mm, stativ, 1/500 s, f/4.

Na protější straně vpravo: zoom objektiv Nikkor 80–400 mm nastavený na 300 mm, stativ, 1/15 s, f/22.

Plně odcloněný objektiv dovolí nejkratší expoziční čas

Při práci v krajních expozičních polohách si uvědomte toto: (1) nejkratšího možného expozičního času při jakémkoli stupni ISO docílíte, použijete-li co nejvíce odcloněný objektiv, a (2) nejdelší expoziční čas při jakémkoli stupni ISO získáte maximálním zacloněním objektivu.

Toto je jedna z nejlépe hodnocených lekcí, kterou znám a kterou jsem poskytl spoustě studentů za léta svých fotografických workshopů a internetových kurzů. Tato lekce je velmi instruktivní a určitě vás zavede dále do světa kreativně správné expozice pohybujících se objektů.

Procvičte si toto pravidlo prakticky: zvolte si pohybující se předmět, jako je například vodopád, dítě na houpačce nebo osoba zatloukající hřebík do kusu dřeva. Nastavte aparát do režimu priority clony a ISO na 100 (nebo na nejnižší hodnotu vašeho fotoaparátu). Pak zcela odcloňte objektiv (nastavte nejnižší možné clonové číslo, tedy clonu f/2.8, f/3.5 apod.) a pořídte snímek akce odehrávající se před vašimi očima. Tak jste získali expozici tím nejkratším expozičním časem při dané hodnotě ISO, v daném světle dopadajícím na váš objekt a samozřejmě při minimálním zaclonění objektivu.

A teď začloňte objektiv o jeden celý expoziční stupeň (EV), tedy pokud jste začali na cloně f/2.8, postupte na f/4; byla-li

minimální clona vašeho objektivu f/4, přejděte na f/5.6 a exponujte další snímek. A tak postupujte dále a dále, pokaždé s clonou nastavenou o 1 EV výše: na f/8, pak na f/11, pak f/16 a konečně f/22 (samozřejmě dle možností vašeho objektivu či fotoaparátu).

Pokaždé, kdy jste změnili clonu o jeden celý stupeň, provedl váš aparát rychlý přepočít a nabídl vám „novou“ rychlost závěrky tak, aby byla dodržena správná expozice. A jelikož jste začlonili objektiv vždy o jeden celý stupeň (a tím jste zmenšili otvor objektivu na polovinu předchozí hodnoty), expoziční čas se zdvojnásobil, aby tuto změnu clony vykompenzoval – neboli, řečeno jinak, progresivně se snížila rychlost závěrky. Čím je delší doba expozice, tím je pravděpodobnější, že dostanete obrázek vykazující efekty rozmazání, protože expoziční čas je příliš dlouhý pro zmrazení akce.

A co třeba vodopád? Znamého efektu kouřové vody (nebo cukrové vaty) nedosáhnete, jestliže nepoužijete clonu f/16 nebo f/22. A co snímek vašeho dítěte na houpačce? Všimněte si, jak krátký expoziční čas zmrazí dítě ve vzduchu a naopak pomalý čas promění dítě v ducha. Zaznamenejte si provedené expozice a zjistěte, jakou kombinací clony a expozičního času jste dosáhli té kreativně nejlepší expozice snímku.

